

Notat

Dato: 27. februar 2007

Dokument nr. 312683

Kirkeministeriet

Sagsbehandler
Paolo Perotti

Model for evaluering af stiftsråd

1 Indledning

I regeringsgrundlaget ”Nye mål” er anført følgende om stiftsråd:

”For at øge demokratiet og den lokale selvbestemmelse i folkekirken er der i en række af landets stifter igangsat forsøg med stiftsråd valgt af menighedsrådene. Regeringen vil foretage en evaluering af forsøgene inden udgangen af 2007 og på baggrund heraf tage stilling til, om stiftsrådene skal gøres permanente.”

Der er p.t. forsøg med stiftsråd i følgende stifter:

	Forsøget startet	Forsøget udløber	Forsøgets navn
København	1. april 2005	31. marts 2009	Stiftsråd
Lolland-Falster	Februar 2004 ¹	31. marts 2007	Stiftsråd
Fyen	1. april 2005 ²	31. marts 2009	Stiftsråd
Aalborg	1. april 2005	31. marts 2009	Udvidet stiftsudvalg vedrørende økonomi
Viborg		30. november 2008	Stiftsbestyrelse
Århus	1. april 2005	31. marts 2009	Stiftsråd
Haderslev	1. april 2005	31. marts 2009	Stiftsråd

Forsøgene er, som det fremgår, typisk iværksat for perioden 1. april 2005 – 31. marts 2009 – svarende til funktionsperioden for provstiudvalgene og stiftsudvalgene vedrørende økonomi, som skulle vælges i januar – marts 2005.

Stiftsrådernes sammensætning fremgår af Bilag I. Som det fremgår har stiftsrådene ganske forskellig størrelse (fra 6 til 26 medlemmer) og sammensætning, herunder forskelligt forhold mellem antal gejstlige og antal læge medlemmer. Der anvendes også forskellige valgprincipper såvel for læge som for gejstlige medlemmer.

Stiftsrådernes opgaver fremgår af Bilag II. Som det fremgår er det forskelligt i hvilket omfang stiftsrådet ud over en rent rådgivende funktion også er blevet tillagt besluttende kompetencer.

¹ Forsøget var oprindeligt godkendt for perioden februar 2004 – udgangen af marts 2005. Forsøget blev i maj 2005 forlænget til udgangen af marts 2007.

² For så vidt angår mellemkirkeligt arbejde iværksættes forsøget først 1. april 2006.

2 Evalueringens opgaver

Evalueringen af forsøgene med stiftsråd skal omfatte følgende spørgsmål:

A. Opgaver

- Hvor og hvordan er initiativet til etableringen af stiftsrådet opstået?
- Hvilke kompetencer har det enkelte stiftsråd været tillagt?
- Hvilke sagsområder har stiftsrådet faktisk arbejdet med?
- Hvad har resultatet været af stiftsrådets arbejde på de enkelte områder?
- Vurdering af eventuelle permanente stiftsråds opgaver
 - rådgivende eller besluttende kompetence
 - hvilke sagsområder

B. Arbejdsform

- Hvordan har stiftsrådet arbejdet?
 - Antal møder
 - Antal sager pr. møde
- Hvem forbereder sagerne og formulerer indstillinger?
- Har stiftsrådet haft administrativ understøttelse?
- Hvordan træffes beslutninger og hvem lægger op til dem?
- Vurdering af arbejdsform

C. Sammensætning

- Hvordan er stiftsrådet sammensat?
- Hvem har formandskabet?
- Vurdering af sammensætningen:
 - Fælles råd i forhold til rent lægt råd
 - Forholdet mellem antal læge og antal gejstlige medlemmer
 - Sammenhæng mellem sammensætning og opgaver
 - Stiftsrådets størrelse - for stort/småt

D. Omkostninger

- Vurdering af omkostninger i.f.m. stiftsrådet
 - Herunder evt. sekretariatsomkostninger og medgåede arbejdstimer (lønnede og ulønnede)

E. Værdi

- Vurdering af stiftsrådernes værdi for folkekirken

- Har stiftsrådet gjort en forskel?
- Fordele og ulemper ved permanente stiftsråd
- Eventuelle alternativer til permanente stiftsråd

3 Evalueringens metode

Evalueringen forankres i en styregruppe bestående af:

- to biskopper
- to medlemmer indstillet af Landsforeningen af Menighedsråd
- Kirkeministeriets departementschef (formand) og kontorchef Paolo Perotti.

Der tilknyttes en referencegruppe bestående af formændene for samtlige stiftsråd samt formændene for stiftsøkonomiudvalgene i de stifter, hvor der ikke er forsøg med stiftsråd.

Kirkeministeriet varetager sekretariatet.

Evalueringen gennemføres ved strukturerede interviews, jf. de ovenfor anførte spørgsmål.

For alle syv stifter, hvor der er forsøg med stiftsråd, gennemføres så vidt muligt interviews med:

- Stiftsrådets formand
- Biskoppen
- Stiftsamtmænden
- Stiftskontorchefen
- 2 læge medlemmer (tilfældigt valgt)
- 1 gejstligt medlem, dvs. præst eller provst (tilfældigt valgt)
- relevante personer, der ikke er medlem af stiftsrådet

For de tre stifter, hvor der ikke er forsøg med stiftsråd, gennemføres så vidt muligt interview med biskoppen, stiftsamtmænden, stiftskontorchefen, formænden for stiftsøkonomiudvalget samt formænd for Landsforeningen af Menighedsråds distriktsforeninger herom.

Der gennemføres endvidere en drøftelse med Præsteforeningen, kirkefunktionærernes organisationer og relevante folkekirkelige organisationer.

Evalueringen sammenfattes i en rapport, som skal være afleveret inden udgangen af 2007.

Bilag I. Stiftsrådernes sammensætning:

	København	Lolland-Falsters	Fyen	Ålborg ³	Viborg	Århus	Haderslev	Stiftsudvalget vedrørende økonomi ⁴	Stiftsudvalget vedrørende mellemkirkeligt arbejde ⁵
Læge medlemmer	12 i alt. Fra hvert provsti: Et valgt menighedsrådsmedlem, der tillige er medlem af provstiuudvalget. Vælges af menighedsrådsmedlemme i det enkelte provsti. Dvs. anden valgprocedure end ved valg af stiftsudvalg vedr. økonomi og stiftsudvalg vedr. mellemkirkeligt arbejde.	6 i alt. Et valgt menighedsrådsmedlem fra hvert provsti. Vælges af menighedsrådsmedlemme i det enkelte provsti. Dvs. samme valgprocedure som ved valg af stiftsudvalg vedr. økonomi.	12 i alt. Et valgt menighedsrådsmedlem fra hvert provsti. Vælges af menighedsrådsmedlemme i det enkelte provsti. Dvs. samme valgprocedure af stiftsudvalg vedr. økonomi.	13 i alt. Et valgt menighedsrådsmedlem fra hvert provsti. Vælges af menighedsrådsmedlemme i det enkelte provsti. Dvs. samme valgprocedure som ved valg af stiftsudvalg vedr. økonomi.	2 i alt. Menighedsrådsmedlemmer. Vælges af og blandt medlemmer af stiftsudvalget vedrørende økonomi.	17 i alt. Et valgt menighedsrådsmedlem fra hvert provsti og et fra Samsø. Vælges af menighedsrådsmedlemme i det enkelte provsti. Dvs. samme valgprocedure som ved valg af stiftsudvalg vedr. økonomi.	8 i alt. Et valgt menighedsrådsmedlem fra hvert provsti. Vælges af menighedsrådsmedlemme i det enkelte provsti. Dvs. samme valgprocedure som ved valg af stiftsudvalg vedr. økonomi.	Et valgt menighedsrådsmedlem fra hvert provsti. Vælges af menighedsrådsmedlemme i det enkelte provsti. Dvs. samme valgprocedure som ved valg af stiftsudvalg vedr. økonomi.	4 læge medlemmer, der opfylder betingelserne for at kunne vælges som menighedsrådsmedlem eller bestyrelsesmedlem for en valgmenighed i stiftet, og som ikke er ordineret til at kunne være præst i Den danske Folkekirke. Vælges af stiftets menighedsråd (inkl. døvemenighedsråd) samt repræsentanter for stiftets valgmenigheder.

³ I Lolland-Falsters og Aalborg stifter er der tale om at stiftsudvalget vedrørende økonomi suppleres med en række yderligere medlemmer.

⁴ Bekg. nr. 1038 af 25. oktober 2004 om valg af medlemmer til provstiuvalg og til stiftsudvalg vedrørende økonomi § 2.

⁵ Bekg. nr. 891 af 23. november 1993, som ændret ved bekg. nr. 333 af 8. juni 1998, om folkekirkens deltagelse i mellemkirkeligt arbejde § 1.

Præster	5 præster – heraf en fra Bornholm. Vælges af og blandt stiftets præster	1 præst. Udpeget af Den danske Præsteforening.	2 præster. Vælges af og blandt stiftets præster.	3 præster Udpeget af Den Danske Præsteforening blandt tillidsmændene i Aalborg Stift.	1 præst. Vælges af stiftets præster og provster.	4 præster Vælges af og blandt stiftets præster.	2 præster Vælges af og blandt stiftets præster.	Ingen	2 gejstlige. Valgbare er præster og valgmenighedspræster, der er ansat i stiftet, samt ordinerede med bopæl i stiftet, eller som gennem sognebandsløsning har fået valgret i stiftet. Vælges af stiftets menighedsråd (inkl. døvemeninghedsråd) samt repræsentanter for stiftets valgmenigheder.
Provster	2 provster. Vælges af provsterne.	2 provster. Vælges af stiftets provster.	2 provster. Vælges af provstemet.	Domprovsten.	2 provst. Vælges af stiftets provster på provstemet. Domprovsten er ikke valgbar.	2 provster. Vælges af provsterne.	2 provster Vælges af provsterne.	Ingen	-
Fødtelmmemmer	Stiftamtmanden (læg), biskoppen og domprovsten.	Stiftamtmanden (læg), biskoppen og domprovsten.	Stiftamtmanden (læg), biskoppen og domprovsten.	Stiftamtmanden (læg) og biskoppen.	Stiftamtmanden (læg) og biskoppen.	Stiftamtmanden (læg), biskoppen og domprovsten.	Stiftamtmanden (læg) og biskoppen.	Ingen.	Biskoppen
I alt	22 medlemmer (heraf 13 læge og 9 gejstlige)	11 medlemmer (heraf 7 læge og 4 gejstlige)	19 medlemmer (heraf 13 læge og 6 gejstlige)	19 medlemmer (14 læge og 5 gejstlige)	6 medlemmer (3 læge og 3 gejstlige)	26 medlemmer (heraf 18 læge og 8 gejstlige)	14 medlemmer (heraf 9 læge og 5 gejstlige)	Et antal læge medlemmer svarende til antallet af provstier i stiftet.	7 medlemmer

Bilag II. Stiftsrådene har følgende opgaver:

Opgaver	København	Lolland-Falsters	Fyen	Ålborg	Viborg	Århus	Haderslev	Hvem varetager opgaven i dag
Indseende med stiftsøvrighedens bestyrelse af fællesfonden, herunder forslag til budget og regnskab, samt rådgive stiftsøvrigheden om forvaltningen	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Stiftsøvrigheden bestyrer fællesfonden efter de bestemmelser, kirkeministeren fastsætter. Stiftsøvrigheden udarbejder forslag til budget samt regnskab for sin del af fællesfonden.
Rådgive stiftsøvrigheden om forvaltningen af kirkernes og præsteembedernes kapitaler ⁶	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja – varetager administration af stiftsmidlerne.	Ja.	Ja – indseende med forvaltningen.	Stiftsudvalget vedrørende økonomi har indseende med stiftsøvrighedens forvaltning af kirkernes og præsteembedernes kapitaler.
Fastlægge udlånspolitikken	Nej – men drøfte retningslinier, jf. note 6.	Nej – men udtale og rådgive om den overordnede prioritering	Ja	Ja – fastsætte overordnede retningslinier for forvaltningen af kapitalerne.	Ja – varetager lånesagsforvaltningen.	Nej – men drøfte retningslinier, jf. note 6.	Ja – fastsætte overordnede retningslinier for udlån og anbringelse af kapitaler.	Stiftsøvrigheden efter bestemmelser fastsat af kirkeministeren ⁷ .
Forberede og tilrettelægge det mellemkirkelige arbejde i stiftet	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Stiftsudvalget vedr. mellemkirkeligt arbejde. ⁸
Rådgive biskoppen og stiftsøvrigheden	Ja	Ja – udtale om rådgive	Nej	Ja – samtaleforum, hvor	Nej	Ja	Ja – indseende med myndige	Ingen rådgivende instans i dag. Beslutningskompetencen er også under

⁶ København anfører: ”herunder drøfte retningslinier for lån i stiftsmidlerne”, mens Århus nævner: ”herunder drøftelse af retningslinier for lån i stiftsmidlerne og kapitalernes anbringelse og afkast.” Begge stiftsøvrigheder henviser til den nuværende praksis for stiftsudvalget vedr. økonomi.

⁷ Økonomilovens § 23, stk. 1, jf. bekendtgørelse nr. 971 af 2. december 2003 om bestyrelse af kirkernes og præsteembedernes kapitaler.

⁸ Bekg. nr. 891 af 23. november 1993, som ændret ved bekg. nr. 333 af 8. juni 1998, om folkekirkens deltagelse i mellemkirkeligt arbejde.

Notat

om kirkelige forhold for stiftet som helhed – herunder kirkelige fællesopgaver, ressourcefordeling og strukturforhold (dog undtagen forhold under det gejstlige tilsyn)	Ja		biskoppen om samarbejdsordninger.		spørgsmål om det kirkelige liv og om struktur og organisation kan drøftes.				dighedsstrukturen (stifts- og provstigrænser), samt med biskoppens forvaltning i sager om ændring af sogne- og pastoratstrukturen. Endvidere indseende med kirkelige satsningsområder.	forsøget hos biskoppen/stiftsøvrigheden.
Tagsager op af betydning for stiftet til fælles drøftelse og evt. udtalelse	Nej	Nej	Nej	Ja, jf. ovenfor.	Nej	Ja	Nej	Nej	Ingen rådgivende instanser i dag.	Ingen rådgivende instanser i dag. Forsøget ændrer ikke på beslutningskompetencen.
Godkendelseskompetence vedr. fredede tjenesteboliger	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja – godkendte opførelse, nedrivning, køb, salg, ombygning, udvidelse af fredede tjenesteboliger.	Nej	Nej	Kompetencen er hos stiftsøvrigheden. ⁹
Rådgive stiftsøvrigheden i de generelle	Ja	Ja – udtale om rådgive i	Nej	Nej	Nej	Nej	Pt. under behandling	Nej	Ja – indseende med ad-	Ingen rådgivende instans i dag. Beslutningskompetencen er fortsat hos

⁹ Cirkulære af 17. december 2003 om tjenesteboliger for folkekirkens præster.

Notat

retningslinier for stiftsøvrigheds behandling af sager vedr. kirkebygninger		sager, hvori stiftsøvrigheden har beslutningskompetence.				om stiftsbestyrelsen skal overtage stiftsøvrigheds kompetence i en række sager ¹⁰ .		administrativt om planloven og om kirkerne omgivelser samt rådgive i principielle sager.	stiftsøvrigheden (eller Kirkeministeriet hvis nybygning/vedrivning).
Det organ stiftets udvalg ⁴ refererer til og kompetence til at drøfte disse udvalgsarbejde	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Refererer i dag til biskoppen, der har kompetencen til at nedsætte disse udvalg.
Nedsætte og opløse stiftsudvalg ¹¹	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Nedsættes og nedlægges af biskoppen.

¹⁰ Konkret drejer det sig om følgende kompetencer: Udvidelse, ombygning og ændring af kirkebygninger uanset disses alder, istandsættelse af kirkebygninger der er over 100 år., restaurering af kalkmalerier, ændring og istandsættelse af over 100 år gammelt inventar, forslag til anskaffelse, ændring eller istandsættelse af alter, døbefont, prædikestol, varmeanlæg, tåmure, orgler eller klokker, fjernelse af inventar og udsmykning af kunstnerisk eller historisk værdi, forslag til anskaffelse af nagelfast kunstnerisk udsmykning af kirken, ændring eller istandsættelse af bestående kunstnerisk udsmykning, anlæggelse, udvidelse og nedlæggelse af kirkegårde og parkeringspladser til kirke og kirkegård, opførelse, udvidelse, ombygning og nedrivning af bygninger til brug for kirke og kirkegården inde på kirkegården, ændring, omsætning eller nedrivning af kirkegårdens indhegning og indgangspartier, omfangsdræn omkring kirker der er over 100 år gamle, afgivelse af indstillinger til Kirkeministeriet i sager vedrørende kirker, krematorier, kirkegårde og lignende, alle typer plansager.

¹¹ Bortset fra det mellemkirkelige stiftsudvalg.